Medical Education Journal
Education Development Center of Babol University of Medical Scieneces
e-ISSN:2345-5497 p-ISSN:2322-4940
مجله آموزش پزشکی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل

A survey of the clinical education status from the perspective of rehabilitation students at Babol University of Medical Sciences

A. Ahmadi (PhD)[1], Z. Asghari (BSc)[1], M. Abbaszadeh-Amirdehi (PhD)[1], M. Dehghan (MSc)[2]

1. Mobility Impairment Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran
2. Clinical Research Development Unit of Rouhani Hospital, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran

Article Info

Article Type:

Research Article

Received:
1 Jun 2025

Revised:
18 Jun 2025

Accepted:
23 Jun 2025

Published online:
28 Jun 2025

ABSTRACT

Background and Objective: In this study, the views of students at the Faculty of Rehabilitation in Babol regarding clinical education were investigated.

Methods: A questionnaire with 33 questions and 5 subscales was used to assess the students' perspectives, with each question having three options: yes, partially, and no. Additionally, the views of students across different academic disciplines were compared. 100 participants were enrolled in this study.

Findings: The average total score of the questionnaire was considered to be at a relatively desirable level (22.37). The highest percentage of "yes" responses related to the clinical instructor included the instructor's emphasis on the student's timely presence in the clinic, the instructor's interest in clinical work (72%), and the clinical instructor's sufficient experience (76%). Also, the lowest percentage of "yes" responses was related to welfare facilities in the clinical environment (20%). Students from the three physiotherapy disciplines did not show a statistically significant difference in their views on clinical education and its subscales, including educational goals and programs, clinical instructor, student interaction, educational environment, and supervision and evaluation (p-value < 0.05).

Conclusions: It seems that the views of rehabilitation students at Babol University of Medical Sciences regarding clinical education are at a relatively desirable level, although components such as welfare facilities and greater attention to students' opinions in internship planning should be given more consideration. Furthermore, the satisfactory performance of clinical instructors is one of the strengths of clinical education at this faculty.

Keywords: *Attitude, Rehabilitation students, Clinical education*

Cite this article: A. Ahmadi, Z. Asghari, M. Abbaszadeh-amirdehi, M. Dehghan. A survey of the clinical education status from the perspective of rehabilitation students at Babol University of Medical Sciences. Medical Education Journal. 2025; 14: e9.

© The Author(s).
Publisher: Babol University of Medical Sciences

*Corresponding Author: A. Ahmadi
Address: Mobility Impairment Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran
Tel: +98 (1132194641) **E-mail:** slp347@gmail.com

Medical Education Journal
Education Development Center of Babol University of Medical Scieneces
e-ISSN:2345-5497 p-ISSN:2322-4940
مجله آموزش پزشکی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل

بررسی وضعیت آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان رشته های توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی بابل

اکرم احمدی (PhD)[1*]، زهرا اصغری (BSc)[1]، مریم عباس زاده امیردهی (PhD)[1]، مهدی دهقان (MSc)[2]

۱. مرکز تحقیقات اختلالات حرکت، پژوهشکده سلامت، دانشگاه علوم پزشکی ایران، بابل، ایران
۲. واحد توسعه تحقیقات بالینی بیمارستان روحانی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

دریافت:
۱۴۰۴/۳/۱۱

اصلاح:
۱۴۰۴/۳/۲۸

پذیرش:
۱۴۰۴/۴/۲

انتشار:
۱۴۰۴/۴/۷

چکیده

سابقه و هدف: شناسایی دیدگاه دانشجویان درباره آموزش بالینی یکی از بهترین منابع برای شناسایی مشکلات آموزش بالینی و ارتقاء کیفیت آن است. در این پژوهش دیدگاه دانشجویان دانشکده توانبخشی بابل درباره آموزش بالینی مورد مطالعه قرارگرفت.

مواد و روش ها: ۱۰۰ دانشجوی تر م ۶ و ۸ مشغول به تحصیل در دانشکده توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی بابل در این مطالعه وارد شدند. از یک پرسشنامه استاندارد دارای ۳۳ سوال و ۵ زیرمقیاس جهت بررسی دیدگاه دانشجویان استفاده شد که هر سوال دارای سه گزینه مثبت، تا حدودی و منفی بود. همچنین دیدگاه دانشجویان در رشته‌های مختلف تحصیلی مورد مقایسه قرار گرفت.

یافته ها: میانگین نمره کل پرسشنامه در حدی نسبتا مطلوب در نظر گرفته شد(۲۲/۳۷). بالاترین درصد پاسخ‌های مثبت مربوط به مربی بالینی شامل اهمیت دادن به حضور به موقع دانشجو در کلینیک، علاقمندی مربی به کار بالینی (۷۲٪) و نیز سابقه کافی مربی بالینی (۷۶٪) بود. همچنین کمترین میزان درصد پاسخ مثبت مرتبط به امکانات رفاهی در محیط بالینی بود (۲۰٪). دانشجویان سه رشته فیزیوتراپی، گفتار درمانی و شنوایی شناسی تفاوت معنادار آماری در دیدگاه نسبت به آموزش بالینی و زیرمقیاس های آن شامل اهداف و برنامه های آموزشی، مربی بالینی، برخورد با دانشجو، محیط آموزشی و نظارت و ارزشیابی نداشتند (P>۰/۰۵).

نتیجه گیری: بنظر می‌رسد که دیدگاه دانشجویان رشته توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی بابل نسبت به آموزش بالینی در سطح نسبتا مطلوب است هر چند اجزایی مانند امکانات رفاهی و نیز توجه بیشتر به نظرات دانشجویان در برنامه ریزی کارآموزی باید مورد توجه بیشتری قرار گیرد. همچنین عملکرد مطلوب مربیان بالینی یکی از نقاط قوت اموزش بالینی این دانشکده است.

واژه‌های کلیدی: *دیدگاه، دانشجویان رشته‌های علوم توانبخشی، آموزش بالینی*

استناد: اکرم احمدی، زهرا اصغری، مریم عباس زاده امیردهی، مهدی دهقان. بررسی وضعیت آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان رشته های توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی بابل. مجله آموزش پزشکی ۱۴۰۴؛ ۱۴: e۹.

© The Author(s)
Publisher: Babol University of Medical Sciences

* مسئول مقاله: اکرم احمدی آدرس: ایران، بابل، دانشگاه علوم پزشکی بابل، پژوهشکده سلامت، مرکز تحقیقات اختلالات حرکت
تلفن: ۰۱۱۳۲۱۹۴۶۴۱ رایانامه: slp347@gmail.com

سابقه و هدف

علوم مربوط به توانبخشی به عنوان پیشگیری سطح دوم در فرایند درمان بیماران بسیار اثرگذار هستند [۱]. با توجه به جایگاه والای این رشته‌ها در سلامت افراد جامعه، تربیت و آموزش افراد متخصص در حوزه‌های مختلف این علوم بسیار حائز اهمیت است [۲]. آنچه پر واضح است تسلط تنها بر مبانی نظری این رشته‌ها (همانند سایر رشته‌های علوم پزشکی و حوزه سلامت) کافی نمی باشد و دانشجویان این علوم نیز باید بتوانند مبانی نظری آموخته شده را در ارزیابی و مداخله افراد نیازمند به خدمات توانبخشی بکارگیرند [۱]. بسیاری از اوقات حتی دانشجویان آگاه و سخت کوش در مباحث نظری نیز در محیط بالینی دچار سرگشتگی هستند و در عملکرد مستقل ناتوان عمل می‌کنند [۳]. این موضوع یکی از چالش‌هایی است که اساتید رشته‌های بالینی بعضا با آن مواجه می‌شوند و برخی علل برای این چالش مطرح شده اند. به نظر می‌رسد عواملی مانند عدم هماهنگی دروس نظری و بالینی، مشخص نبودن اهداف مرتبط به آموزش بالینی، وجود تمایل کمتر در اساتید باتجربه تر برای حضور در محیط‌های بالینی، واقعی نبودن ارزشیابی‌های مرتبط به آموزش بالینی و نبود همدلی بین اساتید بالینی و دانشجویان اشاره کرد [۴, ۵].

دانشجویان به عنوان دریافت کنندگان خدمات آموزشی می‌توانند برای شناسایی چالش‌های آموزش بالینی و نیز بررسی کیفیت آموزش‌های بالینی ارائه شده از بهترین منابع باشند [۵]. تاکنون پژوهش‌هایی درباره مفاهیم مختلف مرتبط به آموزش بالینی مانند رضایت بالینی، بررسی مشکلات بالینی، بررسی کیفیت آموزش بالینی در رشته‌های علوم پزشکی در کشور از جمله رشته‌های توانبخشی انجام شده است که البته تمرکز عمده این مطالعات برروی سایر رشته های علوم پزشکی مانند پرستاری، دندانپزشکی و پزشکی بوده است [۲, ۳, ۶-۱۲]. بدیهی است ماهیت رشته‌های علوم توانبخشی تا حدی متفاوت از سایر رشته‌های علوم پزشکی است و این ویژگی برروی ویژگی‌های آموزش بالینی نیزاثر گذار است. آنچه از نتایج این مطالعات می‌توان یافت این است که درصد قابل توجهی از دانشجویان کیفیت برخی از ابعاد آموزش بالینی را قابل قبول و برخی را مطلوب دانسته اند [۱۳, ۱۴].

دانشکده توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی بابل اولین دانشکده توانبخشی شمال کشور و البته از جوان‌ترین دانشکده های توانبخشی کشور است. در این دانشکده سه رشته فیزیوتراپی، شنوایی شناسی و گفتار درمانی در مقطع کارشناسی و نیز کارشناسی ارشد فیزیوتراپی و گفتاردرمانی ارائه می‌شود. یکی از پارامترهای ضروری در حوزه آموزش در هر دانشگاه بررسی دیدگاه دانشجویان است [۶]. از این رو برآن شدیم دیدگاه دانشجویان دانشکده توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی بابل را درباره وضعیت آموزش بالینی مورد بررسی قرار دهیم.

مواد و روش ها

پژوهش حاضر به صورت مقطعی و توصیفی-تحلیلی به منظور بررسی دیدگاه دانشجویان دانشکده توانبخشی از وضعیت آموزش بالینی در کلینیک های آموزشی دانشگاه علوم پزشکی بابل انجام شد. شرکت کنندگان شامل کلیه ی دانشجویان رشته های کارشناسی دانشکده توانبخشی بابل شامل رشته های گفتار درمانی، فیزیوتراپی و شنوایی شناسی (ترم ۶ و۸) به جز دانشجویان مهمان بودند که مایل به همکاری بودند. نوع نمونه گیری از نوع آسان یا در دسترس بود. این مطالعه در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ انجام شد. برای جمع آوری داده‌ها از یک پرسشنامه استفاده گردید که ویژگی‌های روان‌سنجی آن شامل روایی و پایایی مورد بررسی و تائید قرار گرفته است [۱۵]. روایی محتوایی این پرسشنامه بااستفاده از نظرخواهی متخصصین ۸۵٪ گزارش شده است. پایایی آزمون-یازآزمون این پرسشنامه با استفاده از ضریب همبستگی به میزان ۰/۸ گزارش شده است. این پرسشنامه وضعیت آموزش بالینی را در پنج حیطه شامل اهداف و برنامه آموزشی، استاد بالینی، نظارت و ارزشیابی، برخورد با دانشجو و محیط آموزشی اندازه گیری می‌کند. این پرسشنامه دارای ۳۳ سوال ۳ گزینه ای است (مثبت، تا حدودی، منفی) که وضعیت آموزش بالینی را در پنج حیطه شامل اهداف و برنامه آموزشی (۱۱ سوال)، مربی (۹ سوال)، برخورد با دانشجو (۴ سوال)، محیط آموزشی (۵ سوال)، نظارت و ارزشیابی (۴ سوال) و متغیرهای دموگرافیک

شامل جنس و مقطع تحصیلی بررسی می کند. پایایی با روش همسانی درونی این ابزار با آلفای کرونباخ ۰/۸۴ گزارش شده است. هر یک از سؤالات با مقیاس اسمی به صورت مثبت، تا حدودی و منفی بررسی شد که مثبت به عنوان وضعیت مطلوب و امتیاز ۲، تا حدودی معرف وضعیت نسبتا مطلوب با امتیاز ۱ و منفی به عنوان وضعیت نامطلوب با امتیاز ۰ در نظر گرفته شد. در ارزیابی نهایی امتیازات کسب شده بر حسب توصیفات فوق در حیطه های مختلف بر اساس تعداد سؤالات هر حیطه محاسبه گردید. حداکثر و حداقل امتیاز هر حیطه بطور جداگانه و بصورت کلی تعیین شد. برای نمره کل حداکثر امتیاز پرسشنامه ۶۶ بود؛ امتیاز ۰–۲۱ شاخص آموزش بالینی ضعیف، ۴۴– ۲۲ شاخص آموزش بالینی متوسط و ۶۶– ۴۵ شاخص آموزش بالینی خوب درنظر گرفته شد [۱۵].

این طرح در کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی کد اخلاق با شماره مرجع (IR.MUBABOL.REC.1399.489) دریافت کرد. شرکت کنندگان فرم رضایت آگاهانه را تکمیل کردند. به شرکت کنندگان اطمینان داده شد که اطلاعات آنها محرمانه باقی خواهد ماند و اجباری برای شرکت در پژوهش وجود نداشت. روش اجرای کار به این صورت بود که یک پرسشنامه با استفاده از نرم افزار پرس لاین به صورت آنلاین طراحی شد و در اختیار دانشجویان قرار گرفت. نحوه پاسخ دهی به پرسشنامه به این صورت بود که در صورتی که شرکت کننده به همه پرسش‌های مقیاس پاسخ می‌داد پاسخ او ثبت می‌شد لذا این پرسشنامه توسط همه شرکت کنندگان به صورت کامل تکمیل شد. از نرم افزارSPSS نسخه ۲۴ جهت تحلیل آماری داده‌ها استفاده شد. از آماره‌های توصیفی مانند میانگین، انحراف معیار، ماکزیمم و مینیمم جهت گزارش داده‌های توصیفی استفاده شد. سطح معناداری کمتر از پنج صدم در نظر گرفته شد. آزمون One way ANOVA برای مقایسه نمره کل پرسشنامه و زیرمقیاس‌های آن در رشته‌های مختلف تحصیلی استفاده شد.

یافته ها

جدول ۱ اطلاعات دموگرافیک شرکت کنندگان برحسب ترم تحصیلی و جنسیت را در رشتههای مختلف توانبخشی نشان می‌دهد. همانگونه که دیده می‌شود در این مطالعه ۴۰ دانشجوی فیزیوتراپی، ۴۰ دانشجوی گفتار درمانی و ۲۰ دانشجوی شنوایی شناسی شرکت کردند. جدول ۲ درصد انواع پاسخ‌های شرکت کنندگان را خلاصه کرده است. همان‌گونه که دیده می‌شود بالاترین درصد پاسخ مثبت برای سوال ۱۳ است که مربوط به انتظار مربی بالینی برای حضور به موقع دانشجویان در بخش بالینی است. همچنین دو سوال مربوط به علاقمندی مربی بالینی به کار بالینی و نیز سابقه کافی مربی بالینی بالاترین درصد پاسخ‌های مثبت را به خود اختصاص دادند. کمترین درصد پاسخ مثبت مربوط به امکانات رفاهی در کلینیک‌ها بود. جدول ۳ یافته‌های توصیفی مرتبط به پرسشنامه مورد استفاده برای بررسی دیدگاه دانشجویان درباره آموزش بالینی را خلاصه کرده است. میانگین نمره کل پرسشنامه ۲۲/۳۷ بود که براساس نمره گذاری این مقیاس، این نمره در حد نسبتا مطلوب درنظر گرفته می‌شود. جدول ۴ به مقایسه نمره کل پرسشنامه و زیرمقیاسهای آن در رشته های مختلف توانبخشی پرداخته است. با توجه به نتایج، میان دیدگاه دانشجویان دانشکده توانبخشی بابل درباره آموزش بالینی در رشته های مختلف تفاوت معناداری وجود نداشت. همچنین دانشجویان رشته‌های مختلف دانشکده توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی بابل تفاوت معناداری در زیرآزمون‌های این ابزار شامل اهداف و برنامههای آموزشی، استاد بالینی، برخورد با دانشجو، محیط آموزشی و نظارت و ارزشیابی نداشتند.

جدول ۱. متغیرهای دموگرافیک شرکت کنندگان در پژوهش در رشته های مختلف دانشکده توانبخشی

رشته	فیزیوتراپی	شنوایی شناسی	گفتار درمانی
ترم تحصیلی	۱۵ دانشجوی ترم ۶ و ۲۵ دانشجوی ترم ۸	۸ دانشجوی ترم ۶ و ۱۲ دانشجوی ترم ۸	۲۰ دانشجوی ترم ۶ و ۲۰ دانشجوی ترم ۸
جنسیت	۱۹ دانشجوی پسر و ۲۱ دانشجوی دختر	۸ دانشجوی پسر و ۱۲ دانشجوی دختر	۱۱دانشجوی پسر و ۲۹ دانشجوی دختر

جدول ۲. درصد پاسخ‌های شرکت کنندگان به هریک از سوالات به تفکیک انواع پاسخ‌ها

شماره	سوال	مثبت	تا حدودی	منفی
۱	آیا شرح وظایف دانشجو در بخش مشخص است؟	۵۸	۳۷	۵
۲	آیا در اولین روز کارآموزی اهداف درس ارائه می شود؟	۴۶	۳۱	۲۳
۳	آیا دانشجویان در راستای اهداف کارآموزی، آموزش داده می شوند؟	۳۵	۴۸	۱۷
۴	آیا بین اهداف آموزشی و انتظارات پرسنل بخش هماهنگی وجود دارد؟	۳۸	۳۹	۲۳
۵	آیا دانشجویان روی موضوعات مرتبط با درس تمرکز دارند؟	۵۱	۴۱	۸
۶	آیا کنفرانس های هفتگی در محیط بالینی برای افزایش توان علمی دانشجویان برگزار می شود؟	۴۲	۳۸	۲۰
۷	آیا اخلاق حرفه ای و ارتباط صحیح با بیمارآموزش داده می شود؟	۵۶	۲۸	۱۶
۸	آیا پیش نیازهای دروس کارآموزی رعایت می شوند؟	۷۰	۲۵	۵
۹	آیا مراحل آموزش بالینی (مشاهده، عملکرد همراه مربی، عملکرد مستقیم) رعایت می شود؟	۵۹	۲۴	۱۷
۱۰	آیا به نظرات دانشجویان در برنامه ریزی کارآموزی، اهمیت داده می شود؟	۲۴	۴۱	۳۵
۱۱	آیا بین آموخته های تئوری و فعالیت های بالینی، هماهنگی وجود دارد؟	۳۳	۵۲	۱۵
۱۲	آیا مربی بالینی، حضور به موقع در محل کارآموزی دارد؟	۶۷	۲۴	۹
۱۳	آیا مربی بالینی،انتظار حضور به موقع دانشجویان را در محل کارآموزی دارد؟	۹۶	۳	۱
۱۴	آیا مربی در محیط بالینی حمایت کامل را از دانشجو دارد؟	۴۲	۴۴	۱۴
۱۵	آیا مربی بالینی با دانشجویان برخورد مناسبی دارد؟	۵۳	۳۷	۱۰
۱۶	آیا مربی بالینی صبر و حوصله ی کافی دارد؟	۵۵	۳۵	۱۰
۱۷	آیا مربی بالینی در راستای کاهش استرس دانشجو موثر است؟	۳۳	۴۴	۲۳
۱۸	آیا مربی بالینی به کار بالینی علاقه مند است؟	۷۲	۲۴	۴

۱۹	آیا مربی بالینی از سابقه ی کافی برخوردار است؟	۷۸	۱۷	۵
۲۰	آیا مربی بالینی از مهارت کافی در انجام امور بالینی برخوردار است؟	۶۶	۲۹	۵
۲۱	آیا سوپروایزر آموزشی با دانشجو برخورد مناسبی دارد؟	۵۴	۳۴	۱۲
۲۲	آیا پرسنل کلینیک همکاری لازم را با دانشجو دارد؟	۵۷	۳۲	۱۱
۲۳	آیا اعتماد بنفس دانشجو در محیط بالینی تقویت می شود؟	۵۳	۲۸	۱۹
۲۴	آیا دانشجو در برنامه ریزی مراقبت از بیمار، قدرت تصمیم گیری دارد؟	۵۶	۳۲	۱۲
۲۵	آیا تعداد بیمار جهت یادگیری کافی است؟	۳۵	۲۷	۳۸
۲۶	آیا امکانات رفاهی در کلینیک کافی است؟	۲۰	۳۶	۴۴
۲۷	آیا از وسایل کمک آموزشی در محیط بالینی استفاده می شود؟	۳۳	۴۰	۲۷
۲۸	آیا انگیزه ی کافی برای اشتغال در آینده در محیط آموزش بالینی فراهم می شود؟	۲۶	۴۲	۳۲
۲۹	آیا تعداد دانشجو در کلینیک مناسب است؟	۴۰	۲۹	۳۱
۳۰	آیا ارزیابی فعالیت مربی، توسط دانشجو انجام می شود؟	۳۲	۲۴	۴۴
۳۱	آیا دانشجو از نحوه ی ارزشیابی بالینی در شروع دوره ی کارآموزی اطلاع دارد؟	۴۸	۳۴	۱۸
۳۲	آیا نظارت کافی بر روند آموزش بالینی انجام می شود؟	۴۱	۴۰	۱۹
۳۳	آیا دانشجو از نحوه ی ارزشیابی بالینی رضایت دارد؟	۲۸	۴۳	۲۹

جدول ۳. آماره توصیفی نمره کل پرسشنامه بررسی دیدگاه شرکت کنندگان نسبت به آموزش بالینی و زیر مقیاس های آن

متغیر	میانگین	انحراف معیار	ماکزیمم	مینیمم
نمره کل پرسشنامه	۲۲/۳۷	۱۳/۱۵	۵۵	۰
اهداف و برنامه های آموزشی	۷/۰۵	۴/۸۱	۲۰	۰
استاد بالینی	۴/۱۹	۳/۶۰	۱۵	۰
برخورد با دانشجو	۲/۳۴	۲/۱۹	۸	۰
محیط آموزشی	۵/۱۸	۲/۸۱	۱۰	۰
نظارت و ارزشیابی	۳/۶۱	۲/۴۳	۸	۰

جدول ۴. مقایسه دیدگاه شرکت کنندگان درباره آموزش بالینی در رشته های مختلف توانبخشی

متغیر	فیزیوتراپی	گفتار درمانی	شنوایی شناسی	میزان احتمال
	میانگین (انحراف معیار)	میانگین (انحراف معیار)	میانگین (انحراف معیار)	
نمره کل پرسشنامه	۲۴/۵۲ (۱۲/۶۹)	۲۲/۵۰(۱۳/۶۷)	۱۸/۳۵ (۱۲/۷۲)	۰/۲۶۳
اهداف و برنامه های آموزشی	۸/۲۰(۵)	۶/۴۰ (۴/۶۰)	۶/۰۵ (۴/۵۹)	۰/۱۴۴
استاد بالینی	۴/۳۰(۳/۵۵)	۴/۵۰(۳/۷۵)	۳/۲۵ (۳/۴۱)	۰/۴۱۱
برخورد با دانشجو	۲/۷۲(۲/۱۸)	۲/۴۰(۲/۱۵)	۱/۴۵ (۲/۱۳)	۰/۱۰۲
محیط آموزشی	۵/۰۵ (۲/۶۹)	۵/۵۰ (۳/۰۹)	۴/۸۰ (۲/۴۸)	۰/۶۲۱
نظارت و ارزشیابی	۳/۹۷(۲/۳۵)	۳/۶۵ (۲/۳۴)	۲/۸۰(۲/۶۶)	۰/۲۱۱

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش به منظور بررسی دیدگاه دانشجویان دانشکده توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی بابل درباره آموزش بالینی انجام شد. سوال پژوهش این بود که دیدگاه دانشجویان دانشکده توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی بابل درباره آموزش بالینی چگونه است؟ با توجه به اهمیتی که آموزش بالینی در علوم پزشکی و سلامت دارد ضروری است تا برنامههای آموزشی رشته های علوم توانبخشی و اهداف آنها به ویژه در محیط بالینی به صورت اثر گذار تنظیم شوند که دانشجویانی متخصص و توانا برای ارائه خدمات توانبخشی تخصصی فارغ التحصیل شوند [۱۶].

یافتههای این پژوهش نشان داد که بالاترین درصد پاسخ‌های مثبت که نشان دهنده شرایط مطلوب است مرتبط به عملکرد مربیان بالینی بود. این یافته از نکات بسیار مثبت و اثرگذار برروی آموزش بالینی است و از نقاط قوت در دیدگاه‌های دانشجویان رشته‌های علوم توانبخشی در دانشگاه علوم پزشکی بابل محسوب می‌شود. این یافته‌ها تا حدی همسو با مطالعه عبدی و همکاران است. در برخی از گروه‌های آموزشی دانشگاه علوم توانبخشی و رفاه اجتماعی شاخص‌های مرتبط به اساتید مطلوب در نظر گرفته شد. اگرچه باید توجه داشت که مطالعه آنها فقط متمرکز برروی آموزش بالینی به صورت خاص نبود. همچنین کمترین درصد پاسخ مثبت مرتبط به امکانات رفاهی موجود در بخش‌های بالینی بود. نتایج نشان داد که دیدگاه دانشجویان نسبت به آموزش بالینی در سطح نسبتا مطلوب قرار دارد. این یافته همسو با نتایج مطالعه عبدی و همکاران (۲۰۰۷) در دانشگاه علوم توانبخشی و رفاه اجتماعی و نیز پورنامدار و همکاران (۲۰۱۵) در دانشگاه علوم پزشکی زاهدان است [۲, ۱۷]. مرادی و حسینی بیدختی (۲۰۱۷) نیز در مطالعه مشابهی که در سال در دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز انجام دادند میزان رضایت در حدود متوسط گزارش کردند [۱۸]. همچنین آنها پیشنهاد کردند افزایش امکانات در فضای بالینی می‌تواند به افزایش کیفیت آموزش بالینی کمک کند لذا پیشنهاد این موضوع در جهت ارتقای کیفیت آموزش بالینی در کلینیک های علوم توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی بابل مورد توجه قرار گیرد. همچنین مطابق با نتایج، اهمیت بیشتر به نظرات دانشجویان در برنامه ریزی های کارآموزی یکی از مسایلی است که میتواند منجر به افزایش رضایت دانشجویان علوم توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی بابل از کیفیت آموزش بالینی شود.

دانشجویان رشته‌های فیزیوتراپی، گفتار درمانی و شنوایی شناسی نگرش مشابهی درباره مفهوم آموزش بالینی به صورت و اجزای آن شامل اهداف آموزشی، مربی بالینی، نظارت و ارزشیابی، محیط آموزشی و برخورد با دانشجو داشتند. در مطالعه عبدی و همکاران نیز

دانشجویان رشته‌های مختلف توانبخشی دیدگاه‌هایی با عناوین نسبتا نامطلوب و نامطلوب درباره آموزش بالینی داشتند [۲]. اگرچه مرادی و حسینی بیدختی (۱۳۹۷) گزارش کردند که دانشجویان رشته های مختلف توانبخشی میزان متفاوتی از رضایت نسبت به کیفیت آموزش بالینی داشتند. علت این تفاوت ممکن است به تفاوت‌های موجود در فضاهای بالینی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز و دانشگاه علوم پزشکی بابل مرتبط باشد. یکی از علت‌های احتمالی این تفاوت مربوط به زمان انجام مطالعه عبدی و همکاران است. آنها این مطالعه را در سال ۲۰۰۷ انجام دادند. طی سال‌های گذشته به تعداد افراد متخصص دارای مدرک دکترای تخصصی رشته‌های مختلف توانبخشی افزوده شده است و بسیاری از آنها در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور از جمله دانشگاه علوم پزشکی بابل مشغول فعالیت هستند. بی شک وجود افراد دارای بالاترین مدرک در هر رشته تحصیلی به عنوان فرد عضو هیات علمی که به دانشجویان آموزش بالینی می‌دهد منجر به ارتقاء کیفیت آموزش بالینی خواهد شد.

این مطالعه یک مطالعه مقطعی بود. انجام مطالعات مداخله‌ای با هدف ارتقاء کیفیت آموزش بالینی با توجه به امکانات موجود می‌تواند موجب یافتن راه‌هایی برای افزایش کیفیت آموزش بالینی در دانشگاه‌های علوم پزشکی بالینی بابل شود. همچنین مطالعه دیدگاه اساتید بالینی دانشکده توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی بابل و در نظر گرفتن و مقایسه نتایج این مطالعه با مطالعه برروی اساتید می‌تواند اطلاعات عمیق تر و پایاتری به دست دهد.

به نظر می‌رسد وضعیت موجود آموزش بالینی در رشته‌های علوم توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی بابل برای حرکت درمسیر بهبود مستمر کیفیت آموزش بالینی، نیازمند توجه بیشتر به سیاست گذاری افزایش تعداد مراجعین به منظور بدست آوردن تجربه لازم توسط دانشجویان و فراهم کردن وسایل و تجهیزات مناسب در مراکز آموزش بالینی است. همچنین، اقداماتی در راستای هماهنگی بیشتر دروس تئوری و عملی نیز منجر به بهبود آموزش بالینی می شود.

تشکر و قدردانی

نویسندگان از دانشجویان دانشکده توانبخشی که انجام این پژوهش با وجود و همراهی آنها میسر شد نهایت قدردانی را به عمل می آورند. این مقاله استخراج شده از طرح پژوهشی مصوب در دانشگاه علوم پزشکی بابل بوده است.

References

1. Mofateh, R., N. Orkifar, and N. Moradi, Comparing the views of fourth-year undergraduate students on the performance of clinical professors in different departments of Ahvaz Faculty of Rehabilitation Sciences. Jundishapur Ahvaz Educational Development Magazine, 2021. 12(1): p. 195-204.
2. Abdi, K., S. Maddah, and D. Rahgozar, Evaluation of educational status of the rehabilitation courses in the university of social welfare and rehabilitation sciences from the students' viewpoints. Rehabilitation, 2006. 7(4): p. 57-4.
3. MohammadPour, A., et al., Effective factors on the quality of clinical education from students and clinical instructors´ s perspective of Gonabad nursing and midwifery faculty and its improvement solutions. Journal of Medical Education Development, 2014. 7(16): p. 107-115.
4. Pryjmachuk, S., A nursing perspective on the interrelationships between theory, research and practice. Journal of Advanced Nursing, 1996. 23(4): p. 679-684.
5. Zaighami, R., et al., Nursing students' viewpoints about the problems of clinical teaching. Journal of Inflammatory Diseases. 8(1): p. 51-55.
6. Moradi, N., et al., The Evaluate the degree of satisfaction and familiarity of undergraduate speech therapy students with clinical education in the presence of treatment team in people with cleft lip and palate. Educational Development of Judishapur, 2020. 11(3): p. 584-592.
7. Behnam, Z., M. Masumeh, and S. Hedayatollah, Rate of Satisfaction and Evaluation of Medical Students (Iterns and Externs) from the Quality of Clinical Education in the SHahre-kord University of Medical Sciences-2005. Koomesh, 2007. 9(1): p. 13-20.
8. Moez, M.R., et al., he relationship between the quality of clinical education and students' interest in the field of study for rehabilitation science students. Horizon of Development of Medical Sciences Education, 2022. 13(1): p. 37-47.
9. Barazpardanjani, S., M.F. moghadam, and M. Lorizadeh, The status of clinical education from the perspective of students of the Faculty of Nursing and Midwifery, Tehran University of Medical Sciences. Development Steps in Medical Education. 5(2): p. 102-112.
10. Khyrkhah, et al., Study of the satisfaction level of medical interns with the quality of clinical education in the internal emergency department of Shahid Beheshti Medical Training Center, Kashan. Development Strategies in Medical Education Quarterly, 2023. 9(4): p. 62-71.
11. Hejrati, F., M. Ghaemi-Amiri, and E. Khodadadi, Examining the ability of students to perform clinical skills in the pediatric dentistry department of Babol University of Medical Sciences with the self-assessment method. Medical Education Journal, 2024.
12. Foroughi, S., S.a. Seyedmajidi, and R. Ghorbanipour, Evaluation of Students' Perception
About the Quality of Clinical Education in
Babol School of Dentistry in 2020

-2021. Medical Education Journal, 2023. 11(1): p. 65-75.
13. Tahmasebi, N., et al., The status of clinical education from the perspective of students of the Faculty of Rehabilitation, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences., in The 16th Iranian Speech Therapy Conferenc. 2018.
14. Abdi, K., et al., Evaluation of the educational status of rehabilitation disciplines at the University of Welfare and Rehabilitation Sciences from the perspective of students in 2003-2004. Archive of Rehabilitation.
15. Siavash Vahabi Y., et al., Comparison of the status of clinical education in the views of nursing educators and students. Bimonthly of Education Strategies in Medical Sciences, 2011. 3(4): p. 179-182.
16. Taheri, A., et al., Factors influencing effective clinical education from the perspectives of instructors and students of the Faculty of Rehabilitation Sciences of Isfahan University of Medical Sciences. Iranian Journal of Education in Medical Sciences. 11: p. 1131-1139.
17. Pournamdar, Z., H. Salehiniya, and M. Shahrakipoor, Nurse and midwifery students' satisfaction of clinical education in hospitals of Zahedan. Research in medical education, 2015. 7(2): p. 45-51.
18. Beidokhti, M.H. and N. Moradi, Assessment of satisfaction of rehabilitation students with clinical education quality in Ahvaz University of Medical Sciences. Journal of Modern Rehabilitation, 2017. 11(4): p. 251-257.